Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510
00101 Helsinki

LAUSUNTO

14.10.2019

EDUSKUNTA
Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntö HE 29/2019 vp ja VNS 2/2019 vp

ASIA: HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLA VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2020 JA VALTIONEUVOSTON SELONTEKO JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2020—2023

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua valtion talousarviosta vuodelle 2020 sekä valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmaksi vuosille 2020 – 2023 ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Suomen talouden kehitys oli kasvu-uralla koko edellisen hallituskauden ajan hidastuen selvästi aivan kauden lopulla. Kansainvälisen talouden tilanne on heikentynyt jonkin aikaa, mikä näkyy jo selvästi myös Suomen taloudessa. Julkisen talouden suunnitelma lähtee oletuksesta, että kansainvälinen talous on normaalissa tilanteessa vuonna 2023. Tämä oletus noussee keskeiseksi haasteeksi julkisen talouden tasapainottamisessa työllisyysasteen noston ohella. Tältä osin tilanne tuntuu toistaiseksi menevän heikompaan suuntaan. Työllisyysasteen nousun merkitys kokonaisuudessa on niin ratkaiseva, että siltä osin suunnitelmassa pysymiseksi tarvitaan nopeita päätöksiä ja päätösten toimeenpanoa. Tilanne on sama isojen rakenteellisten uudistusten kanssa, joiden osalta tulee päästä eteenpäin. Myös Brexit ja EU:n tulevan ohjelmakauden budjettineuvotteluissa onnistuminen tulee vaikuttamaan budjetin tasapainoon jo vuodesta 2021 alkaen, erityisesti maatalousrahoituksen osalta.

Talouden suhdannenäkymät ja julkisen talouden näkymät on kuvattu suunnitelmassa hyvin realistisesti. Tältä osin huolta tulee kantaa keskipitkän aikavälin näkymistä, jossa ennustetaan talouskasvun hiipuvan selvästi alle yhteen prosenttiin. Hallituskauden alkuvaiheessa tulisikin kiinnittää erityistä huomiota toimenpiteisiin, joilla saadaan talouskasvu takaisin vuosien 2018 ja 2019 tasolle. Tältä osin MTK haluaa nostaa esiin talouden rakennemuutokseen liittyvän huolen. Vaikka Suomen bruttokansantuote ylitti vasta 2018 vuoden 2008 finanssikriisiä edeltävän tason, niin alueellisesti tilanne näin. Uudellamaalla vuoden 2008 taso on ylitetty jo huomattavasti ennen vuotta 2018, mutta alueellisesti tilanne on tältä osin hyvin erilainen.

Budjettitalouden linjauksiin vuodelle 2020 – 2023 kuuluvat pysyvät menolisäykset ja kertaluontoiset tulevaisuusinvestoinnit ovat pääosin kannatettavia. Erityisesti tässä suhdannetilanteessa kertaluonteiset tulevaisuusinvestoinnit puoltavat paikkaansa. Tavoitetta hiilineutraaliudesta MTK pitää yleisesti ottaen kannatettavana mutta aikataulu tulee olemaan erittäin haasteellinen. Yleisesti ottaen pitkällä aikavälillä

tärkeitä asioita ovat myös tutkimukseen ja koulutukseen panostaminen. Maatalous huomioidaan kaikissa edellä mainituissa kohdissa kohtuullisen hyvin. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan kehyksestä MTK esittää huolensa budjetin supistumisesta lähes 100 milj. eurolla suunnittelukauden lopussa vuoden 2019 tilanteeseen verrattuna.

Hallituksen esityksessä vuoden 2020 talousarvioksi MTK pitää kannatettavana alijäämän väliaikaista kasvua talouskasvun hidastuessa. Tulevaisuusinvestointien ohella hiilineutraaliuteen ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvät määrärahalisäykset ovat pääosin kannatettavia. Tältä osin MTK pitää erityisen kannatettavina maatalouteen liittyviä toimenpiteitä, joilla turvataan maatilojen rahoitusasemaa pitkään jatkuneessa heikossa suhdanteessa ja toisaalta turvataan myös investointien jatkuminen mm. Makeraa pääomittamalla. Samalla MTK kuitenkin esittää huolensa vuoden 2021 investointien rahoituksesta.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan osalta MTK pitää hyvinä Ruokavirastolle ohjattuja lisäresursseja tulevan EU -ohjelmakauden CAP -valmisteluun ja tietojärjestelmien muutoksiin. Pitkällä aikavälillä elintarvikkeiden vienninedistämiseen kohdennettu lisämääräraha on myös erittäin kannatettava.

Viljelijätukien osalta vuoden 2020 talousarvio sisältää merkittäviä hallitusohjelman mukaisia lisäpanostuksia. Teknisesti muutos toteutetaan luonnonhaittakorvauksen määrärahan kautta, vaikka tällä on merkittävin vaikutus ympäristökorvaukseen ja siten maatalouden tekemän ympäristötyön jatkumiseen. Myös viiden miljoonan euron varaaminen uusiin luomu -sitoumuksiin on erittäin kannatettava. Kansallisen tuen osalta määräraha sisältää teknisluonteisen neljän miljoonan euron suuruisen muutoksen ja tosiasiallisesti momentin kautta maksettava tuki laskee edelleen vuonna 2020. Kokonaisuutena nämä muutokset poistavat maataloustulon alenemiseen ja maatilojen maksuvalmiuden heikkenemiseen liitetyt pahimmat uhkakuvat, mutta eivät vielä riitä kääntämään maataloustuloa nousu-uralle pitkään jatkuneen laskun jälkeen.

Maatalouden kilpailukyvyn parantamisen kannalta talousarvio sisältää tärkeitä lisäpanostuksia ja uusia avauksia. Tilusjärjestelyihin ja peltorakenteen kehittämiseen ohjatut määrärahat ovat erittäin tärkeitä. Tilusjärjestelyiden lisärahoituksella pystytään ottamaan työn alle uusia tilusjärjestelyitä, mikä ei ole ollut mahdollista muutamaan vuoteen. Peltorakenteen kehittämisen osalta liikkeelle lähtö on luonnollisesti hitaampi maa- ja metsätalousministeriön valmistellessa ohjelmaa peltorakenteen kehittämistoimenpiteiksi. Kilpailukyvyn kannalta merkittävin asia on investointien turvaaminen Makeran pääomittamisen ja toisaalta Manner-Suomen maaseutuohjelman rahoitusmuutoksilla. Jälkimmäisen osalta ohjelman tekninen muutos eläinten hyvinvointikorvauksen määrärahan osalta ei aiheuta muutoksia käytännön toimenpiteissä, sillä toteutunut määrärahamenekki on ollut budjetoitua pienempää. Näillä muutoksilla turvataan maatalouden investoinnit vuoden 2020 osalta, mutta EU -ohjelmakauden tilanteeseen liittyvän rahoitustarve jää osin auki. Lisäksi ensi vuoden talousarviossa edistetään lisärahoituksella biokaasuinvestointeja. Maatalouden investointien heikoin lenkki onkin tällä hetkellä investointien keskittymisestä ja rahoitusmarkkinoiden muutoksesta johtuva vakuusvajaus investoivilla maatiloilla.

Helsingissä 14.10.2019.

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Juha Lappalainen
tutkimuspäällikkö